

Kommunledningskontoret

Datum	Vår beteckning	Er beteckning
2025-08-25	KS 25/0533	Fi2025/00822

Finansdepartementet

fi.remissvar@regeringskansliet.se och med kopia
till fi.ofa.k.remisser@regeringskansliet.se

Yttrande om förbättrad kontroll och uppföljning av privata utförare i kommuner och regioner (Statskontoret 2025:7)

Kommunstyrelsens beslut § 118 den 3 september 2025

Upplands-Bro kommuns sammanfattande inställning

Upplands-Bro kommun ser positivt på Statskontorets analyser och slutsatser på hur kommuner och regioner arbetar med att kontrollera och följa upp privata utförare i syfte att stärka kommunsektorns kontroll och uppföljning. De områden och förslag som identifieras i utredningen stämmer mycket väl överens med det arbete som Upplands-Bro arbetar med idag genom bland annat kommunens åtgärdsplan för arbetet mot välfärdsbrottslighet. Åtgärdsplanens övergripande mål är att skattemedel endast ska användas till de ändamål de är avsedda för och kommunen kontinuerligt ska utveckla sitt arbete för att förebygga, upptäcka och hantera välfärdsbrottslighet. Upplands-Bro kommun ser positivt på att prioritera arbetet med kontroll och uppföljning, genom att till exempel utveckla de verksamheter som arbetar med detta idag, öka samarbetet mellan myndigheter samt genom att införa sekretessbrytande bestämmelser som gör det enklare att begära ut information ifrån andra myndigheter.

Upplands-Bro kommun tillstryker Statskontorets förslag att kommunallagen förtydligas gällande kommunens ansvar för uppföljning och att kommuner bör få utrymme att bestämma hur uppföljningsarbetet ska rapporteras internt. Vår kommun rapporterar redan idag kommunstyrelsens uppsiktsplikt till kommunfullmäktige. Förslaget till ny paragraf om rapportering till kommunfullmäktige innebär därför inte någon förändring av våra rutiner utan stärker dem samtidigt som det innebär att vi nu har ett lagkrav på oss att rapportera uppsiktsplikten vad gäller just privata utförare till kommunfullmäktige.

Upplands-Bro kommun vill lyfta Statskontorets slutsatser som handlar om bristande avtalsuppföljning för de avtal som är förvaltade av inköpscentraler. Frågan är hur inköpscentraler såsom Stockholms Inköpscentral (STIC) ska

förhålla sig till respektive kommuns ”Program för mål och uppföljning för alla utförare av kommunal verksamhet”. Vi efterfrågar även en tydlig ansvarsfördelning gällande uppföljning och återrapportering av genomförda uppföljningar till ansvariga nämnder som använder sig av ramavtal genom inköpscentraler.

Upplands-Bro anser att det finns svårigheter i att upphandla och följa upp avtalsleverantörer inom Lag (2008:962) om valfrihetssystem (LOV). Kommunen gör därför medskick på vad som skulle underlätta upphandlingar samt avtalsuppföljningar inom LOV, till exempel införande av ett nationellt register för att kontrollera att leverantörer har ett giltigt IVO tillstånd, lagkrav på utdrag från belastningsregistret samt införande av register eller liknande där företag dömda för välfärdsbrott redovisas. Kommunen ställer sig även positiv till att utöka samarbetet med olika myndigheter så som Inspektionen för vård och omsorg (IVO), Skatteverket, Bolagsverket, Ekobrottsmyndigheten och andra kommuner i syfte att samordna kontroll av privata utförare.

Vidare visar Statskontorets analys att anställda inom kommuner och regioner ofta är i behov av mer kunskap om välfärdsbrott. Upplands-Bro kommun anser det därför positivt att Statskontoret föreslår att regeringen närmare bör utreda vad som hindrar tjänstepersoner i kommuner och regioner att anmäla välfärdsbrott och ta fram åtgärder för att minska trösklarna för att anmäla.

Statskontorets förslag om ändringar i kommunallagen, som föreslås träda i kraft den 1 januari 2026

Rapporten lyfter fram många områden för förbättring och landar i två konkreta förslag till ändring av kommunallagen samt två förslag till fortsatt utredning.

Förslagen i kommunallagen, som föreslås träda i kraft den 1 januari 2026, är:

- **6 kap. 1 § KL**
Styrelsen ska leda och samordna förvaltningen av kommunens eller regionens angelägenheter och ha uppsikt över övriga nämnders och eventuella gemensamma nämnders verksamhet, inbegripet deras kontroll och uppföljning av skötseln av kommunala angelägenheter som genom avtal lämnats över till privata utförare. Styrelsen ska även ha uppsikt över sådan avtalssamverkan som sker enligt 9 kap. 37 § eller enligt annan lag eller författning. Styrelsen ska också ha uppsikt över kommunal verksamhet som bedrivs i sådana juridiska personer som avses i 10 kap. 2–6 §§ och sådana kommunalförbund som kommunen eller regionen är medlem i.
- **10 kap. 10 § KL**
Styrelsen ska årligen till fullmäktige rapportera om sin uppsikt enligt 6 kap. 1 § över övriga nämnders och eventuella gemensamma nämnders uppföljning och kontroll av verksamhet som genom avtal lämnats över till privata utförare.

Kommunstyrelsens uppsiktsplikt framgår av 6 kap 1 § Kommunallag (2017:725) ("KL"). Av 10 kap 8 § KL framgår att kommunen ska kontrollera och följa upp sådan verksamhet som kommunen lämnat över till privat utförare. 6 kap 1 § KL reglerar kommunstyrelsens uppsiktsplikt av nämnders, gemensamma nämnders, avtalssamverkan och juridiska personer. Med förslaget tillägg till 6 kap 1 § KL så reglerar man även att verksamhet som privata utförare utför ska omfattas av uppsiktsplikten. Med hänsyn till att våra nämnder, avtalssamverkan och bolag är föremål för uppsiktsplikt torde det vara följdriktigt att även privata utförare, till vilka vi lämnat över kommunal verksamhet till, ska vara föremål för uppsiktsplikten och därmed omfattas av 6 kap 1 § KL. Uppsiktsplikten bidrar till att säkerställa att verksamheterna utförs på ett sådant sätt som var avsett och som kommunen beslutat om och att det finns dokumenterat. När man nu föreslår att även privata utförare ska stå under uppsiktsplikten behandlas all kommunal verksamhet likvärdigt.

Den nya paragrafen som föreslås i 10 kap, dvs 10 kap 10 § KL, reglerar att uppsiktsplikten ska rapporteras till kommunfullmäktige. 10 kap 8 § KL reglerar idag att skötseln av verksamhet som kommunen lämnat över till privata utförare ska kontrolleras och följas upp av kommunen. Förslagen ny paragraf innebär att kommunen synliggör och följer upp de privata utförarna på ett tydligt sätt. Rapportering till kommunfullmäktige innebär att kommunfullmäktige får insyn och information om hur verksamheterna som utförs av privata utförare fungerar. Att synliggöra hur verksamheterna bedrivs av privata utförare kan också, såsom Statskontoret själva säger, vara ett verktyg för kommunfullmäktige när de beslutar om den strategiska inriktningen för kommunens verksamhet.

Vår kommun rapporterar redan idag kommunstyrelsens uppsiktsplikt till kommunfullmäktige. Förslaget till ny paragraf om rapportering till kommunfullmäktige innebär därför inte någon förändring av våra rutiner utan stärker dem samtidigt som det innebär att vi nu har ett lagkrav på oss att rapportera uppsiktsplikten vad gäller just privata utförare till kommunfullmäktige. Att stärka kontrollen av verksamhet som utförs av en privat utförare innebär att vi på ett rättssäkert sätt säkerställer att verksamheten bedrivs på ett korrekt sätt samt att vi upprätthåller samma transparens för både sådan verksamhet som bedrivs av privata utförare och för sådan verksamhet som vi bedriver i kommunal regi.

Statskontoret har enbart lämnat förslag till lagförändringar i KL men som de skriver så torde även annan lagstiftning ses över för att förbättra kommuners och regioners möjligheter att kontrollera och följa upp privata utförare. Med hänsyn till hur Offentlighet – och sekretesslag (2009:400), Lag (2016:1145) om offentlig upphandling och Lag (2008:962) om valfrihetssystem är utformade så finns det utrymme för att se över sådan lagstiftning för att underlätta ytterligare för att möjliggöra för kommuner och regioner att följa och kontrollera privata utförare. Socialtjänstlag (2025:400) reglerar i viss mån

kontroll av privata utförare men inte i den omfattning som kan behövas för att kunna göra den uppföljning och kontroll som krävs.

1.2.1 Kommuner och regioner bör överväga att prioritera kontrollen och uppföljningen högre

Statskontorets slutsats är att det behövs mer kontroll och uppföljning inom kommuner och regioner som är inriktad på att upptäcka välfärdsbrott. Statskontoret för fram att det inte behöver innebära att kommuner och regioner behöver satsa mer resurser, utan att arbetet går att effektivisera. Upplands-Bro kommun ser positivt på att prioritera kontroll och uppföljning, genom att utveckla de verksamheter som arbetar med detta idag samt med att öka samarbetet mellan myndigheter och andra kommuner. För att förhindra välfärdsbrottslighet är just samarbetet mellan kommunen och myndigheter av stor vikt. För att underlätta ytterligare borde det införas fler sekretessbrytande bestämmelser som gör det enklare för oss kommuner att begära ut information från andra myndigheter.

3.3.3 Gemensamma lösningar kan innebära att ansvaret faller mellan stolarna

Upplands-Bro kommun vill lyfta Statskontorets slutsatser som handlar om bristande avtalsuppföljning för de avtal som är förvaltade av inköpscentraler, där Upplands-Bro kommun till exempel har avtal inom socialtjänstens verksamhetsområde genom Stockholms Inköpscentral (STIC). Frågan är hur inköpscentraler ska förhålla sig till respektive kommuns ”Program för mål och uppföljning för alla utförare av kommunal verksamhet”. Vi efterfrågar även en tydlig ansvarsfördelning av uppföljning samt återrapportering av genomförda uppföljningar till ansvariga nämnder. Upplands-Bro kommun instämmer således i Statskontorets analys att det finns en osäkerhet när det kommer till ansvarsfördelningen mellan inköpscentraler och förvaltningen om vem som ska göra vad och när. Vi välkomnar därför utredningens förslag på att ta fram en vägledning för att klargöra kommuners och regioners ansvar i förhållande till inköpscentraler, IVO och andra myndigheter samt ansvarsfördelningen mellan funktioner i den egna förvaltningen.

4.2.1 Kommuner och regioner behöver bättre tillgång till information kopplat till köp av verksamhet

Statskontorets fallstudie i utredningen visar på att kommunernas och regionernas arbete mot välfärdsbrott hindras av att de har begränsad tillgång till information om leverantörer. De uppgifter som är av vikt för kommuner och regioner att ta del av omfattas av sekretess eller kan av andra skäl vara svåra att få tillgång till i tid. Ytterligare ett hinder är att information om tidigare erfarenheter av utförares leveranser inte kan delas mellan upphandlande och brottsförebyggande myndigheter.

Upplands-Bro kommun upplever idag svårigheter att upphandla och följa upp avtalsleverantörer inom LOV. Upplands-Bro kommun vill därför göra följande medskick som skulle underlätta dessa upphandlingar samt avtalsuppföljningar:

- Ett nationellt register för att kontrollera att man har ett giltigt IVO-tillstånd i de områden som är tillståndspliktiga. Idag behöver kommunen skicka e-post alternativt ringa till IVO för att kontrollera tillstånden, vilket kan medföra fördröjningstid.
- Det nationella registret måste ha ett signalsystem om tillstånd dras in. Som det är idag så kan det ta lång tid för en kommun eller region att upptäcka att tillståndet har dragits in.
- Lagkrav på att utdrag från belastningsregistret, på samma sätt som för personer verksamma inom skola, ska visas upp i samband med utvärdering alternativt vid tilldelning av avtal/kontrakt.
- Ett register eller liknande där företag dömda för välfärdsbrott redovisas. Idag kan välfärdsbrott ske i en kommun och "kastas ut" för att sedan gå till en annan kommun och få avtal med risk för nytt välfärdsbrott.
- Det bör finnas ett effektivt sätt att spåra domar på till exempel ekonomisk brottslighet
- Laglig rätt att ta ut domar på styrelser och företagsledningar i företag som söker om LOV avtal i kommuner och regioner.

Kommunen ställer sig även positiv till att utöka samarbetet med olika myndigheter så som Inspektionen för vård och omsorg (IVO), Skatteverket, Bolagsverket, Ekobrottsmyndigheten och andra kommuner i syfte att samordna kontroll av privata utförare.

4. 3 Kommuner kan överväga att förstärka sitt arbete i flera avseenden

Upplands-Bro kommun instämmer i Statskontorets analys att det är en grundläggande förutsättning för en ändamålsenlig kontroll och uppföljning att det politiska ledarskapet och förvaltningens ledning prioriterar frågorna. Statskontorets fallstudie visar vikten av chefskapet och ledarskapet för att medarbetare ska prioritera att utreda och att polisanmäla misstänkta välfärdsbrott. I Upplands-Bro kommun har kommunstyrelsen antagit kommunens åtgärdsplan för arbetet mot välfärdsbrottslighet. Åtgärdsplanens övergripande mål är att skattemedel endast ska användas till de ändamål de är avsedda för och kommunen ska kontinuerligt utveckla sitt arbete för att förebygga, upptäcka och hantera välfärdsbrottslighet. Arbetet ska vara koncerngemensamt och involvera alla nämnder och bolag. Förtroendevalda och medarbetare i Upplands-Bro kommun ska ges rätt och aktuell kompetens för att hantera välfärdsbrottslighet.

Statskontorets analys visar på att anställda inom kommuner och regioner ofta är i behov av mer kunskap om välfärdsbrott. Upplands-Bro kommun anser det därför positivt att Statskontoret föreslår att regeringen närmare bör utreda vad som hindrar tjänstepersoner i kommuner och regioner att anmäla välfärdsbrott och ta fram åtgärder för att minska trösklarna för att anmäla.

Fredrik Kjos

Kommunstyrelsens ordförande